

Eugen Savojski (1663.–1736.) i gradovi-tvrđave jugoistočne granice Habsburške Monarhije

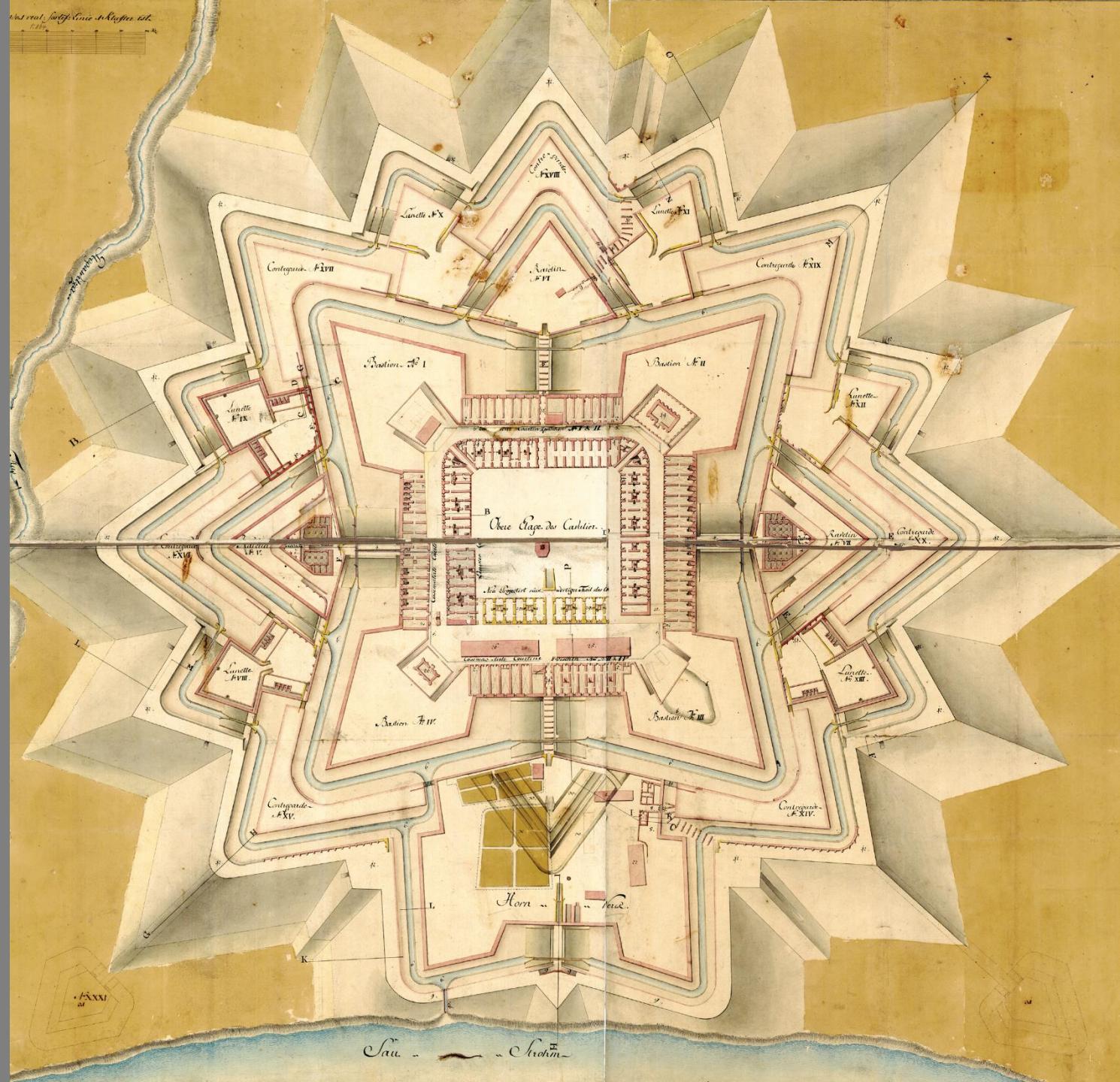
Projekt Hrvatske zaklade za znanost (br. 3844)

2018. - 2021.

Voditeljica: dr. sc. Katarina Horvat-Levaj

O projektu

Osloboditelj istočnih dijelova Habsburške Monarhije od Osmanlija, princ Eugen Savojski (1663.–1736.), uz svoju brillantnu vojnu karijeru, istaknuo se i kao inicijator važnih urbanističkih i arhitektonskih zahvata. S jedne strane, njegova se graditeljska djelatnost odnosi na podizanje vlastitih rezidencija u samoj prijestolnici i različitim dijelovima Monarhije. Drugi dio graditeljske aktivnosti, koji je princ vodio kao predsjednik Dvorskog ratnog vijeća, odnosi se na gradove tvrđave novoformirane granice prema Osmanskom Carstvu. Izgrađeni s upućenošću genijalnog stratega, oni ne znače samo primjenu najmodernijih bastionskih konstrukcija, već sadrže barokne ambijente visoke urbanističke i arhitektonske kvalitete. Strateški položaj današnje istočne Hrvatske u kontekstu nekadašnje austrijsko-turske granice rezultirao je činjenicom da se neki od najmarkantnijih utvrđenih gradova nalaze upravo na hrvatskom teritoriju – Osijek, Slavonski Brod, Stara Gradiška, Orlica – a s njima nedjeljivu cjelinu čini Petrovaradin. Iako formiranje većine navedenih gradova-tvrđava počinje prije Eugenove ere, i nastavlja se nakon njega, upravo im princ od Savoje daje ključni pečat. Angažiranjem vrhunskih vojnih inženjera, pogranične tvrđave po svojim fortifikacijskim sustavima mogu parirati projektima najpoznatijeg europskog graditelja utvrda – Vaubana (1633.–1707.). Istodobno, uključivanjem vodećih državnih arhitekata u projektiranje glavnih javnih i sakralnih zdanja unutar fortifikacijskih prstenova, hrvatska je arhitektura upravo ovdje obogaćena nekim antologiskim primjerima baroka. Budući da navedena tematika u nacionalnim okvirima još nije do kraja istražena, a međunarodnoj je znanstvenoj javnosti gotovo potpuno nepoznata, cilj je ovog projekta istražiti urbanizam i arhitekturu Osijeka, Slavonskog Broda, Stare Gradiške i Petrovaradina, te ih valorizirati u kontekstu drugih utvrda i rezidencija Eugena Savojskog (na području Austrije, Češke, Mađarske, Rumunjske i Srbije).

Projektni tim

- Dr. sc. Katarina Horvat-Levaj
- Dr. sc. Andrej Žmegač
- Dr. sc. Ratko Vučetić
- Dr. sc. Margareta Turkalj Podmanicki
- Dr. sc. Petar Puhmajer
- Dr. sc. Vlasta Zajec
- Dr. sc. Milan Pelc
- Akademik Radoslav Tomić
- Zlatko Uzelac
- Ivana Haničar Buljan, dia
- Akademik Vladimir Marković
- Dr. sc. Ivana Hobec
- Dr. sc. Dubravka Đukanović
- Paolo Mofardin

Srijemski Karlovci,
Kapela mira

Teme istraživanja

- Prostorni razvoj gradova-tvrđava
- Fortifikacije
- Javna arhitektura
- Vojna arhitektura
- Rezidencijalna arhitektura
- Sakralna arhitektura
- Arhitekti, inženjeri i graditelji
- Javna plastika
- Ikonografija Eugena Savojskog
- Umjetničke kolekcije Eugena Savojskog

Tvrđava Brod,
Crkva sv. Ane

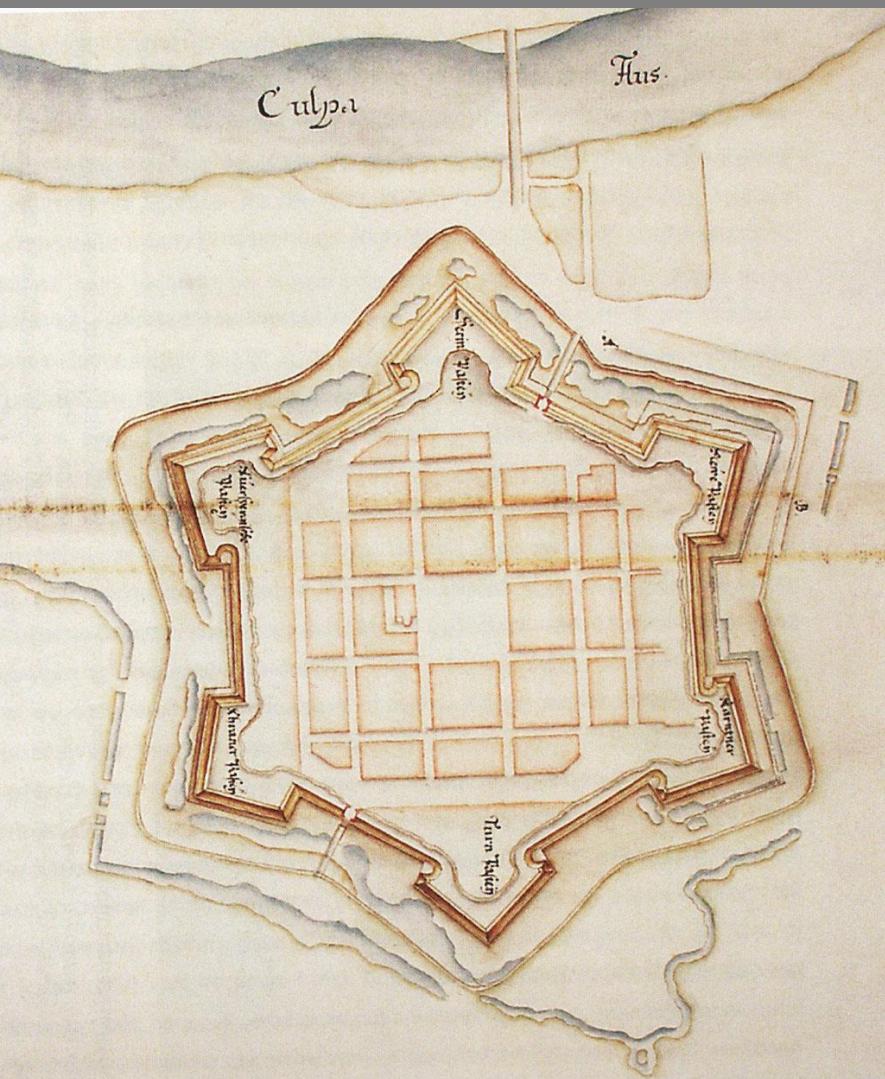
Aktivnosti – terenska istraživanja gradova-tvrđava jugoistočne granice Habsburške Monarhije

- Karlovac - Orilca (Novi Karlovac)
- Stara Gradiška, Slavonski Brod, Osijek
- Petrovaradin, Beograd, Pančevo
- Segedin
- Temišvar, Arad, Alba Iulia, Oradea

Rad u arhivima

- Zagreb
- Osijek
- Beč
- Budimpešta

Karlovac

Novi Karlovac

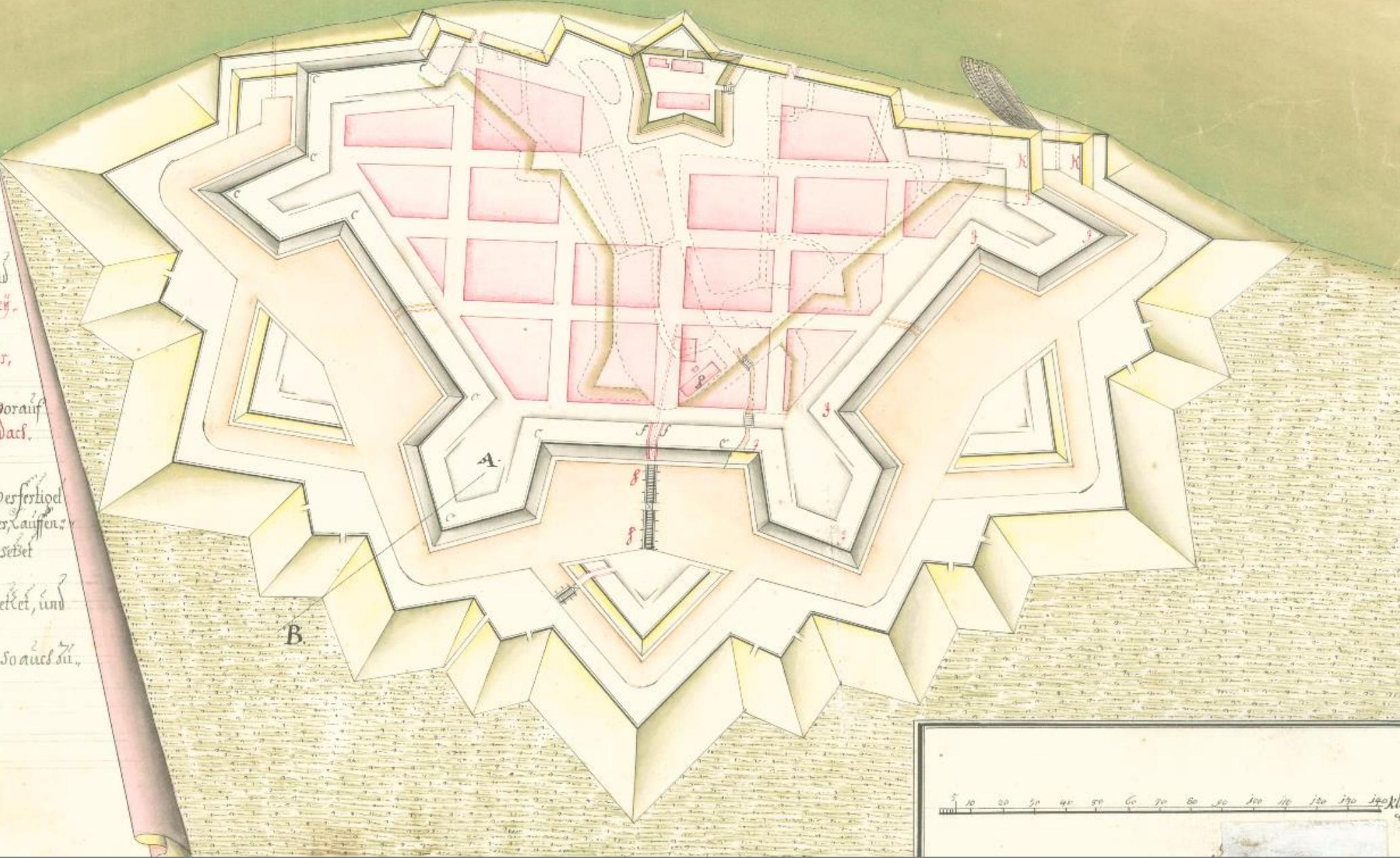

Novi Karlovac
(Orlica)

Novi Karlovac
(Orlica)

Was, bei der feslung Gradiška, daß,
1729. Jahr ff. Erbauer, worden ""
C. Stelle vor, soweit der wasen; q. dieup erlöset, und
der wall sobret erschütet, wieinden, Profill hoff.
Lit. E: Zier Selen. ""
f. Zeiget die zwei, wallfüller mauen anden Thor,
So auf geführt und verfertigt worden. ""
G. Stelle vor, des Herrn, Commendanten quartier, worauf
ver andere Stock gemauert, und mid einem, das.
Stüll, verselen. ""
Was das, 1730. Jahr: bei der feslung könne verfertiget
werden, kannest, Gebra arbeiten, darunter, laufen. ""
H. Stelle vor die brücke, som fruahr, auf gesetzet
henden könne. ""
I. Zeiget an, soweit den Sommer der wasen gesetzet, und
der wall erlöset werden könne. ""
K. Stelle vor zwei flanquen, gegen den waſſer so auch zu
verfertigen. ""

Stara Gradiška

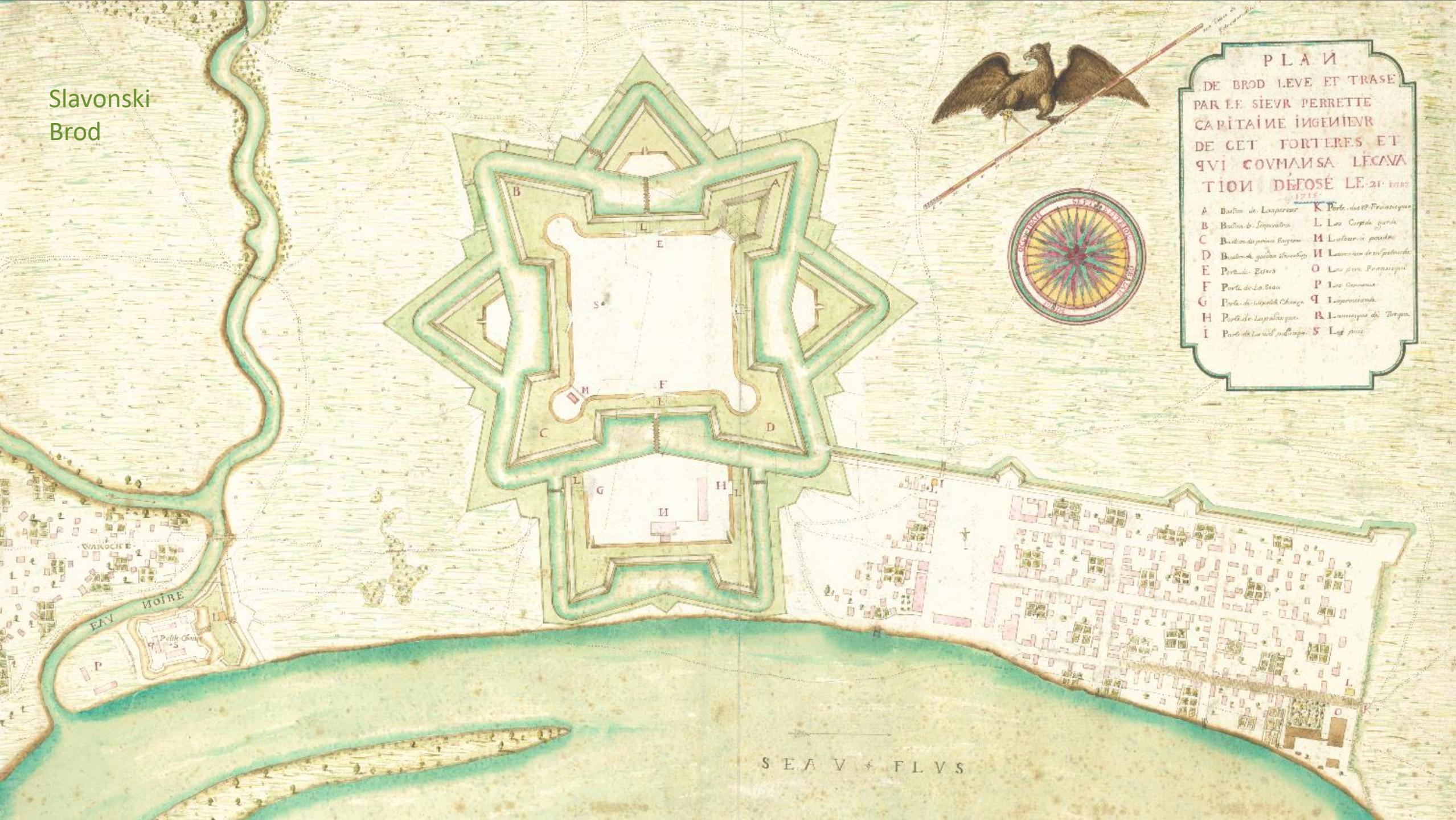

Stara Gradiška

Cernik

Slavonski
Brod

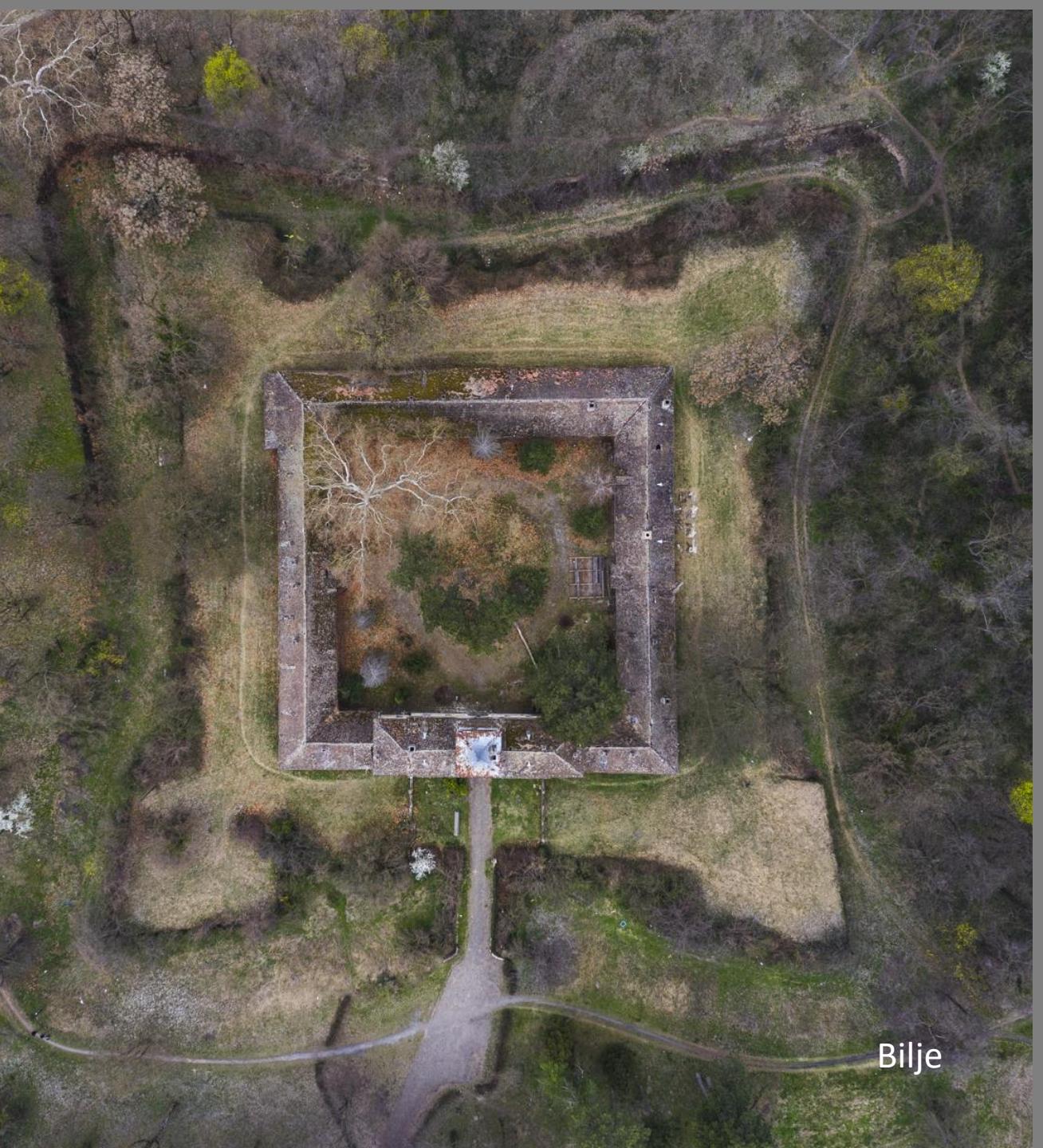
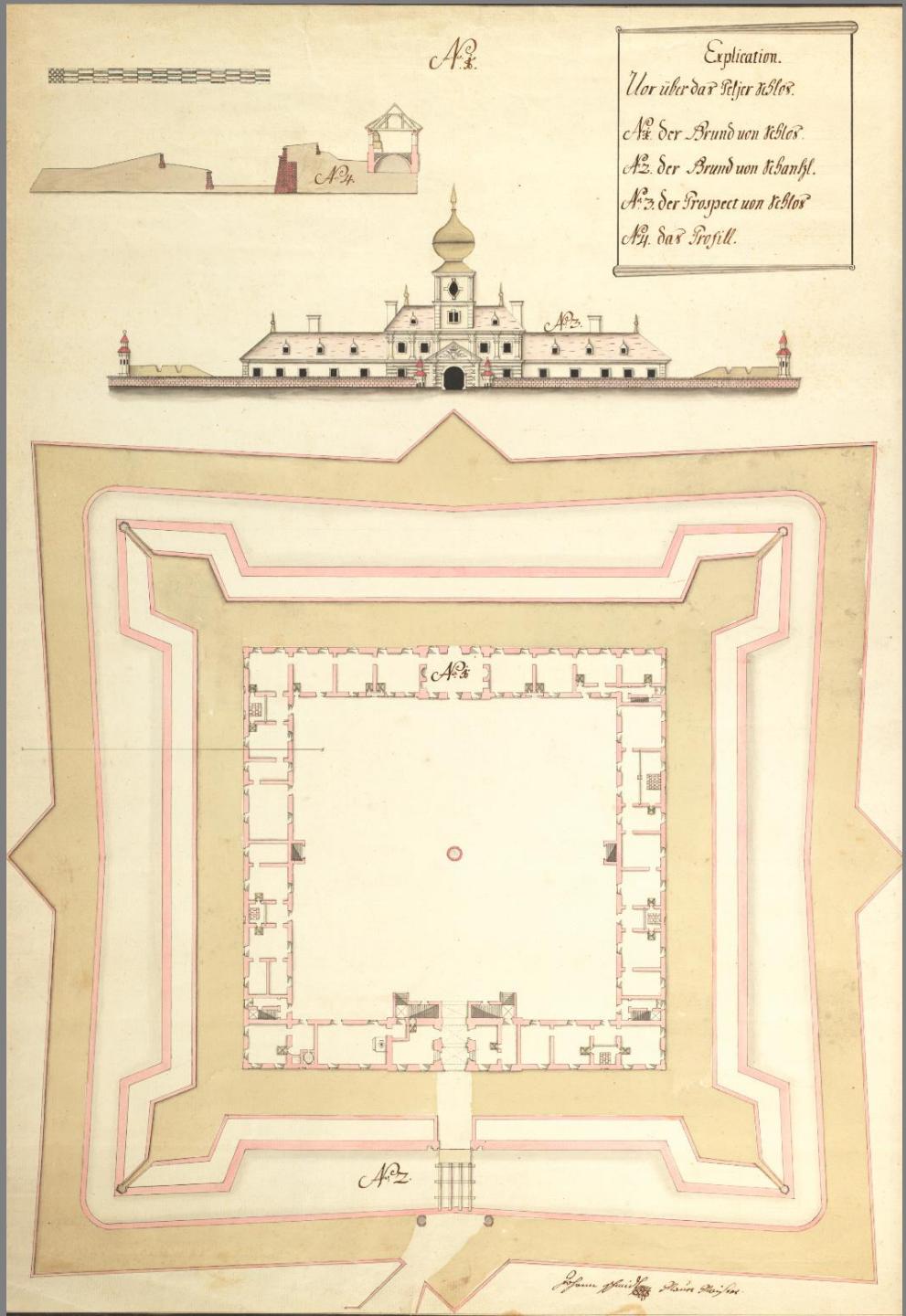
Slavonski Brod

Osijek

Osijek

Petrovaradin

Beograd

Alba Iulia

Rezultati u 1. godini

- *Barokna sakralna arhitektura u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji*

(Margareta Turkalj Podmanicki, monografija)

A Symbol of Habsburg Military Power – the Slavonian General Command Palace in Osijek

(Katarina Horvat-Levaj, Margareta Turkalj Podmanicki, članak u RIHA journal / WOS, Scopus)

Palača Salvonske generalkomande u osječkoj Tvrđi

(Katarina Horvat-Levaj, Margareta Turkalj Podmanicki, monografija)

- *Treća projektna faza (1728.-1731.) - vrhunac razvitka osječkih baroknih fortifikacija, doprinos Nicolasa Doxata de Démoreta*

(Zlatko Uzelac, članak u Osječkom zborniku, a2)

- *Dvrac u Cerniku*

(Petar Puhmajer, članak u Radovima Instituta za povijest umjetnosti, Scopus)

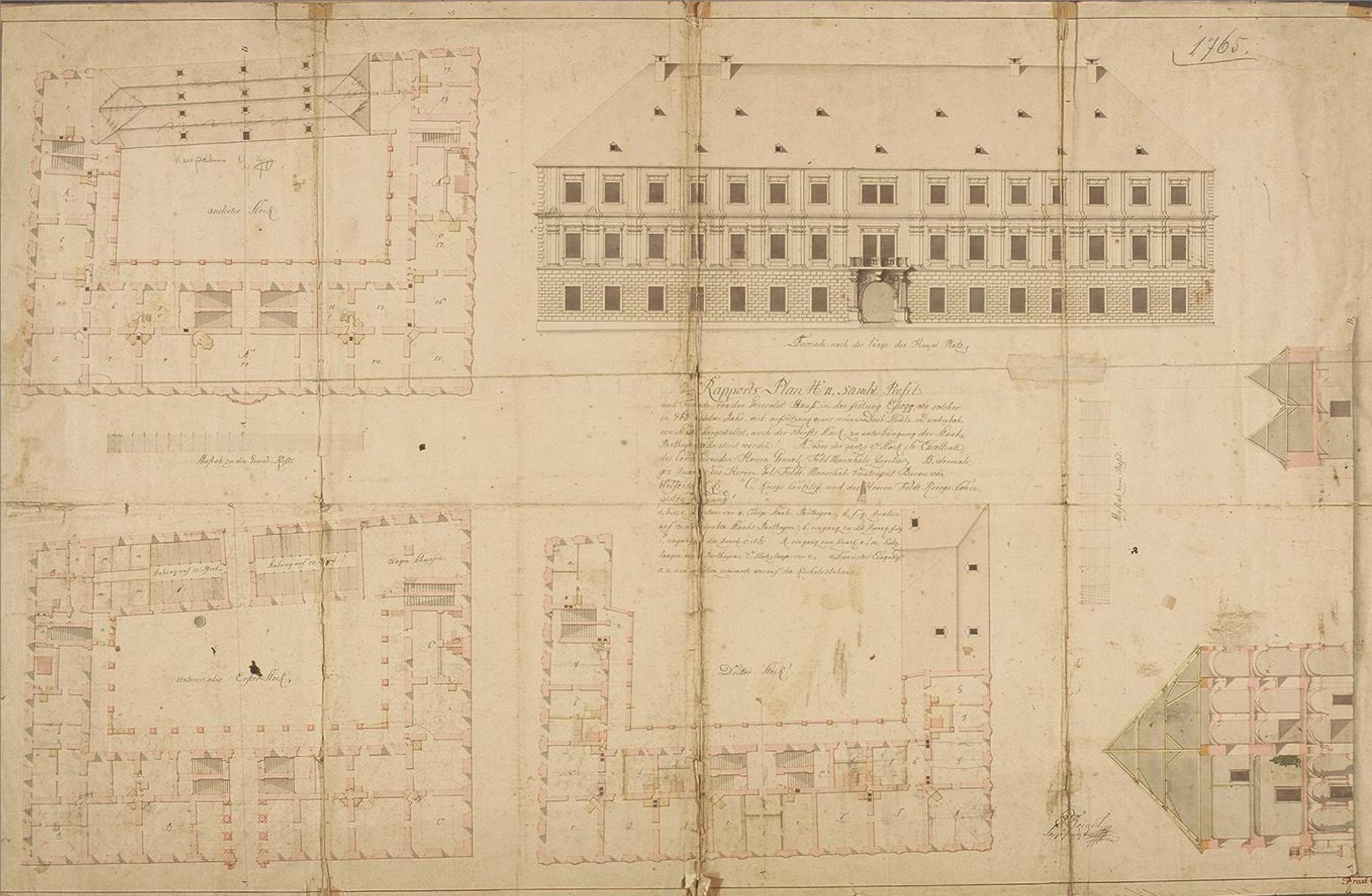
Izlaganja znanstvenom skupu u Poreču – *Prelogova baština II*

(Andrej Žmegač, Ratko Vučetić, Zlatko Uzelac)

Palača Slavonske generalkomande u Osijeku

Palača
Generalkomande,
nacrt iz 1765.

Beč, palača Liechtenstein

Beč, Bohemische Hofkenzelei

Donato Felice d'Allio (1677. – 1771.)

- u Osijeku 1720. i 1733.
- (Kleusterneuburg, Körmend, Budim, Beograd, Egerszeg, Slavonski Brod)

Johann Höbling (1660. – 1736.)

- u Osijeku 1733.
- (Budim, Pešta, Szécsény, Beograd, Arad, Segedin)

Fortunato da Prati (1680. – 1738.)

- u Osijeku oko 1720 i 1733./34.
- (Arad, Beograd, Segedin, Oradea, Temišvar, Siget)

Andreas Mayerhoffer (1690. – 1771.)

- u Bilju oko 1720.
- (Ráckeve, Budim, Gödöllő)

